

Voortgangsrapportage 2020

Van snel geleverde kennis
tot hulp bij
ingewikkelde procesvraagstukken

Expertpool Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën

Nationaal Programma
RES Regionale
Energie
Strategie

Voortgangsrapportage 2020

Van snel geleverde kennis
tot hulp bij
ingewikkelde procesvraagstukken

Expertpool Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën

Inhoudsopgave

Inleiding	7
1 Klimaatakkoord en NPRES	8
2 Organisatie Expertpool NPRES	9
3 Kwantitatieve en kwalitatieve analyse expertpool NPRES 2020	14

Inleiding

In deze voortgangsrapportage over 2020 legt Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) verantwoording af aan haar opdrachtgevers over de organisatie van de helpdesk en expertpool die zij uitvoert voor het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (NPRES).

De verantwoording betreft de kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de vragen die zijn ontvangen door de helpdesk en de inzet van de expertpool. Daarnaast wordt in hoofdstuk 1 achtergrondinformatie gegeven en in hoofdstuk 2 een toelichting op de organisatie van de expertpool.

De inhoud is gebaseerd op feiten. De uitkomsten van deze voortgangsrapportage worden gebruikt om de expertpool verder te ontwikkelen.

Deze voortgangsrapportage betreft de periode van 1 januari tot en met 31 december 2020.

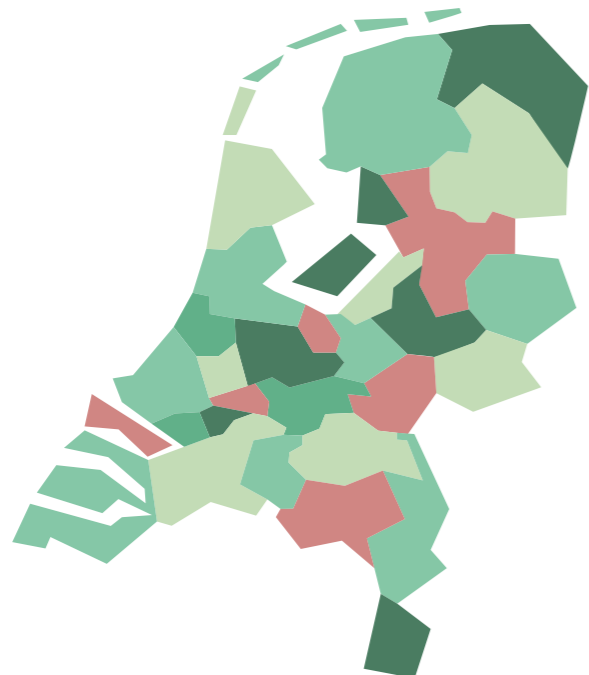
1 Klimaatakkoord en NPRES

Klimaatakkoord

Op 28 juni 2019 publiceerde het kabinet het Klimaatakkoord: de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Hierin hebben we afgesproken dat we met elkaar de CO₂-uitstoot sterk verminderen: in 2030 met de helft ten opzichte van 1990.

30 RES-regio's

Eén van de afspraken is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? Past het op het energienet? In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. Het NPRES ondersteunt de regio's bij het maken van de RES'en door kennis te ontwikkelen en delen, procesondersteuning te bieden en een lerende community te faciliteren. Daarnaast verbindt ze partijen, agendeert knelpunten en signaleert koppelkansen om de ambities te kunnen verwezenlijken.

2 Organisatie Expertpool NPRES

Via de expertpool NPRES beschikt het programma over een pool van ruim 300 experts die vragen van de RES-regio's beantwoorden. Daarvoor werkt NPRES samen met kennispartners vanuit overheden, kennisinstellingen en marktpartijen. Het inschakelen van experts gebeurt via de Helpdesk. De vraagsteller vult een formulier in met daarin de vraag of belt met de Helpdesk. De Helpdesk zorgt voor een antwoord of komt in samenspraak met de vraagsteller tot een advies over welke expert hierbij kan helpen. De Helpdesk betaalt de experts.

De expertpool maakt het mogelijk om op een grote diversiteit aan vragen tot in detail antwoord te geven en te helpen bij het inrichten van werkprocessen in de regio. De expertpool ondersteunt regio's met kennis en expertise over:

- RES en het Klimaatakkoord
- Potentie, data en techniek
- Proces, organisatie en participatie
- Ruimtelijke inrichting
- System efficiëntie
- Warmtevraagstukken
- Financiering en uitvoering

Onderwerpen waarover de expertpool kennis biedt

Doelgroep van de expertpool

De expertpool is er voor mensen die in de regio's werken aan de RES, zoals de Regio-coördinatoren en leden van regionale werkgroepen. Dat zijn vaak lokale en provinciale ambtenaren, maar ook professionals die werken bij maatschappelijke organisaties of bijvoorbeeld netbeheerders.

De expertpool is niet bedoeld voor projectontwikkelaars, bedrijven, bewoners, raadsleden en andere betrokkenen bij het RES-proces. In de praktijk weten deze mensen de helpdesk wel te vinden en in veel gevallen kunnen zij geholpen worden door een warme doorverwijzing.

Producten van de expertpool

De helpdesk helpt mensen die vragen stellen op diverse manieren:

- het direct geven van een antwoord op veelvoorkomende vragen;
- het geven van toelichting op verstrekte kennisproducten door NPRES;
- kortstondige inzet van een expert (4 uur tot ongeveer 3 dagen) voor inhoudelijke kennis over techniek, juridische vraagstukken of financiering;
- inzet van een expert uit de expertpool bij:
  - vastgelopen samenwerking ten aanzien van beleidsbemiddeling en procesontwerp;
  - ontwerpen en inrichten van processen, zoals bij gebiedsgerichte aanpak en participatie.
- het faciliteren bij:
  - het vinden van een dagvoorzitter, spreker of projectleider door de inzet van het uitgebreide netwerk;
  - inzet van ad hoc hulp zoals bij het hosten van een online bijeenkomsten in het begin van de Corona-periode.

Organisatie en Kennispartners

De Expertpool NPRES wordt gecoördineerd door RVO. RVO is ook in een ondersteunende rol betrokken bij het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW), bij de uitvoering van het Expertisecentrum Warmte (ECW) en bij de helpdesken van beide programma's. Met beide programma's wordt nauw samengewerkt.

RVO heeft voor de inzet van experts afspraken gemaakt met diverse kennispartners, waaronder Rijkswaterstaat, RIVM, Netbeheerders, Kadaster, VNG, IPO (zie voor het volledige het overzicht de [website van NPRES](#)). Ook is er een consultatie gedaan in de markt waardoor de expertpool beschikt over een uitgebreid overzicht van experts op de RES-thema's die kunnen worden ingezet voor RES-regio's.

Wij zoeken een ruimtelijk expert voor de startsessie van de werkgroep Ruimte.

Wij willen workshops organiseren over de RES voor ambtenaren Ruimtelijke Ordening.

Kunnen jullie een nadere toelichting geven op de borging van de data in de analysekaarten?

Welke onderzoeken zijn er al gedaan naar windenergie in natuurgebieden?

Wij willen een gebiedsgerichte aanpak rond Windenergie in complexe gebieden op gang brengen.

De vraag over toepassing van kernenergie in de RES keert steeds terug, wat kan daar in RES-verband mee worden gedaan?

We zoeken ondersteuning in het organiseren en hosten van diverse online-bijeenkomsten voor raadsleden.

RES-regio Twente schakelt expertpool in voor advies over warmteopgave

De 30 energieregio's zijn druk bezig hun regionale energiestrategie (RES) op papier te zetten. Daarbij rijzen regelmatig vragen waarbij wat expertise welkom is. Zo ook regio Twente. Die schakelde via het Nationaal Programma RES een expert in om voor de warmteopgave een advies te schrijven als basis voor een strategie. "Via de expertpool zoeken we ook een manier om inwoners structureel te betrekken bij de uitvoering van de RES."

"In Twente zetten we vol in op de warmtetransitie", zegt RES-regiocoördinator Jan Jaap Kolkman. "In 2020 hadden we de warmteopgave in kaart gebracht. We wisten alleen niet hoe we dit konden vertalen naar een aanpak voor in

de RES. Via de expertpool van het Nationaal Programma RES hebben we een expert kunnen inschakelen. In 10 dagdelen heeft hij een mooi advies uitgewerkt dat we meteen konden opnemen in onze RES."

"Fijn was dat de expertpool snel schakelde, zich flexibel opstelde en de inzet afstemde op de acute behoefte tijdens de eerste lockdown."

Geriette Mollink, regio accounthouder

Acute behoefte

Geriette Mollink is regio accounthouder van het Nationaal Programma RES. Zij onderhoudt de contacten met de RES-regio's in Gelderland en Overijssel. "We hebben het afgelopen jaar veel geleerd over de inzet van de expertpool. Het was als een brug die gebouwd wordt terwijl je er overheen loopt.

Daar kwam corona nog bij. Fijn was dat de expertpool snel schakelde, zich flexibel opstelde en de inzet afstemde op de acute behoefte tijdens de eerste lockdown. Om de onderlinge afstemming te verbeteren is het contact tussen de betrokkenen geïntensiveerd en persoonlijker gemaakt. Ook is een registratie- en volgsysteem ingericht. Dat hielp."

Onderzoek onder inwoners

Kolkman loopt tegen nog meer vraagstukken aan waarvoor hij een expert goed kan gebruiken. "Hoe kunnen we productie en gebruik van bio- en groen gas realiseren? Hoe organiseer je intergemeentelijk plannen voor grootschalige opwek? De concrete vraag die we nu hebben ingediend, gaat over onderzoek onder inwoners. Hoe halen we input op, ook van mensen die niet fel voor of tegen duurzame energie zijn en die we anders nooit horen? Daarbij willen we een systematiek, een dashboard om de standpunten van bewoners te monitoren rond de plannen die we maken."

Expertpool

Via de Helpdesk van het Nationaal Programma kunt u als RES-regio hulp inroepen van de expertpool. Er zijn middelen beschikbaar die neerkomen op ongeveer 250 uur per regio per jaar. Het gaat om kortlopende opdrachten waarvoor een specifieke expertise vereist is. Die leiden tot nieuwe kennis die we met andere regio's kunnen delen. Denk aan iets heel concreets, zoals het organiseren van een online-bijeenkomst of het inzetten van een tool. Of een breder advies over bijvoorbeeld systeemefficiëntie, ruimtelijke inpassing of over een warmtevraagstuk. Via de pool kunt u als regio ook kennis inwinnen of zelf een expert inschakelen.

"We willen een dashboard opzetten om de standpunten van bewoners te monitoren rond de plannen die we maken"

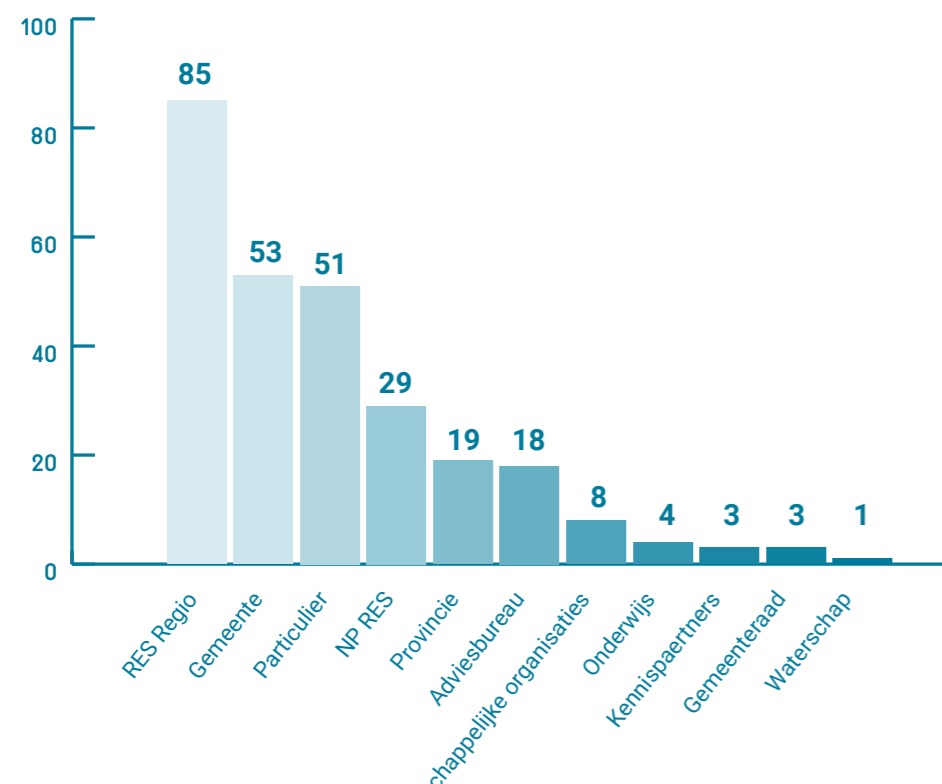
Jan Jaap Kolkman, RES-regiocoördinator Twente

3 Kwantitatieve en kwalitatieve analyse expertpool NPRES 2020

2020 is het eerste jaar dat de Expertpool NPRES een volledig jaar heeft gedraaid. In 2019 is hiervoor de basis gelegd en zijn de eerste vragen behandeld.

In 2020 heeft de helpdesk 274 vragen ontvangen uit verschillende categorieën vraagstellers.

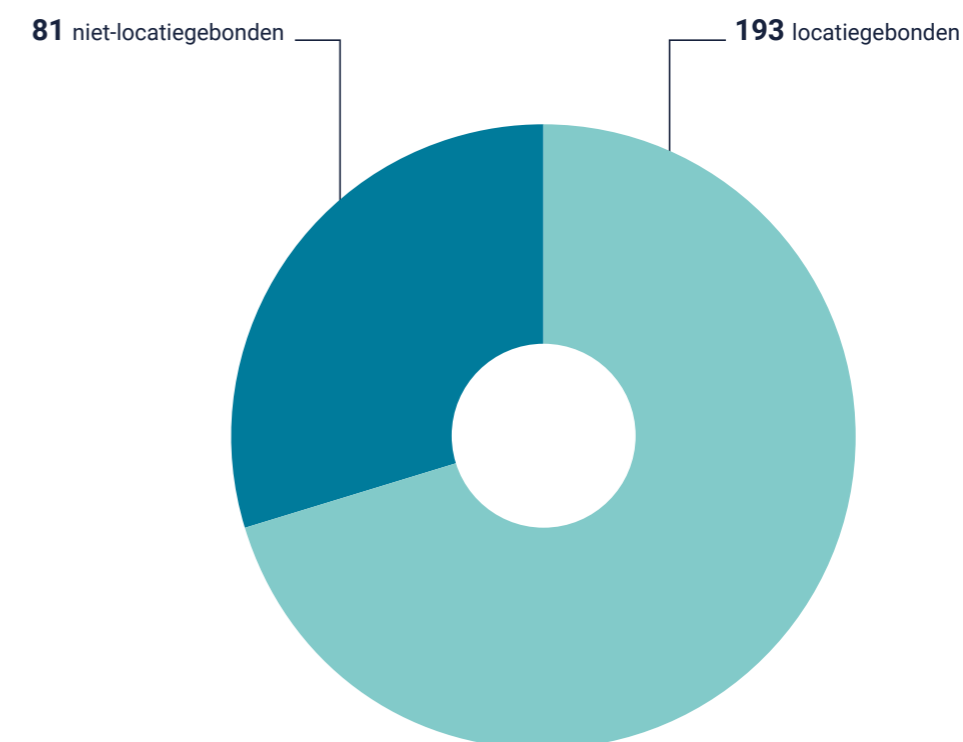
Aantal vragen per categorie vraagsteller

Het overgrote deel kwam vanuit de RES-regio's zelf of vanuit de betrokken gemeenten, provincies of een enkel waterschap. Sommige regio's wisten de expertpool beter te vinden dan anderen.

Ook kwamen vragen binnen via leden van in het NPRES-team, die deze in hun contacten met de regio's hadden ontvangen. Daarnaast werd de helpdesk gevonden door particulieren.

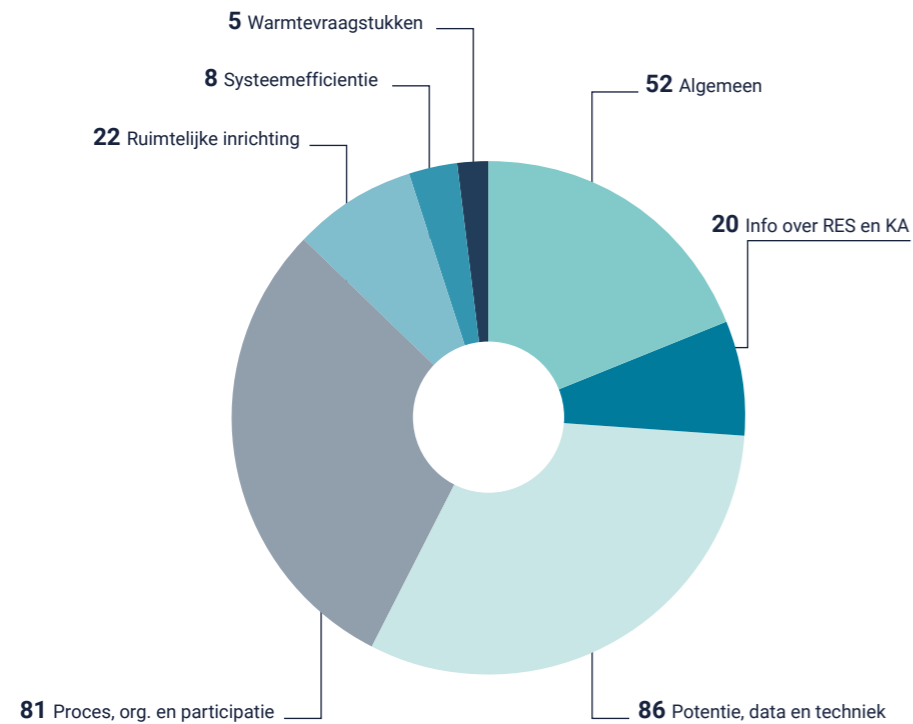
Afkomst van vragen

Verdeling over de kennisthema's

Begin 2020 waren de vragen veel gericht op techniek en potentie, bijvoorbeeld: met welk type windmolens kunnen we rekenen en hoe moeten we de analysekaarten interpreteren? In de loop van het jaar zagen we een verschuiving optreden naar meer proces-georiënteerde vragen: hoe organiseren we het participatieproces, kunnen we ondersteuning krijgen bij integrale gebiedsprocessen?

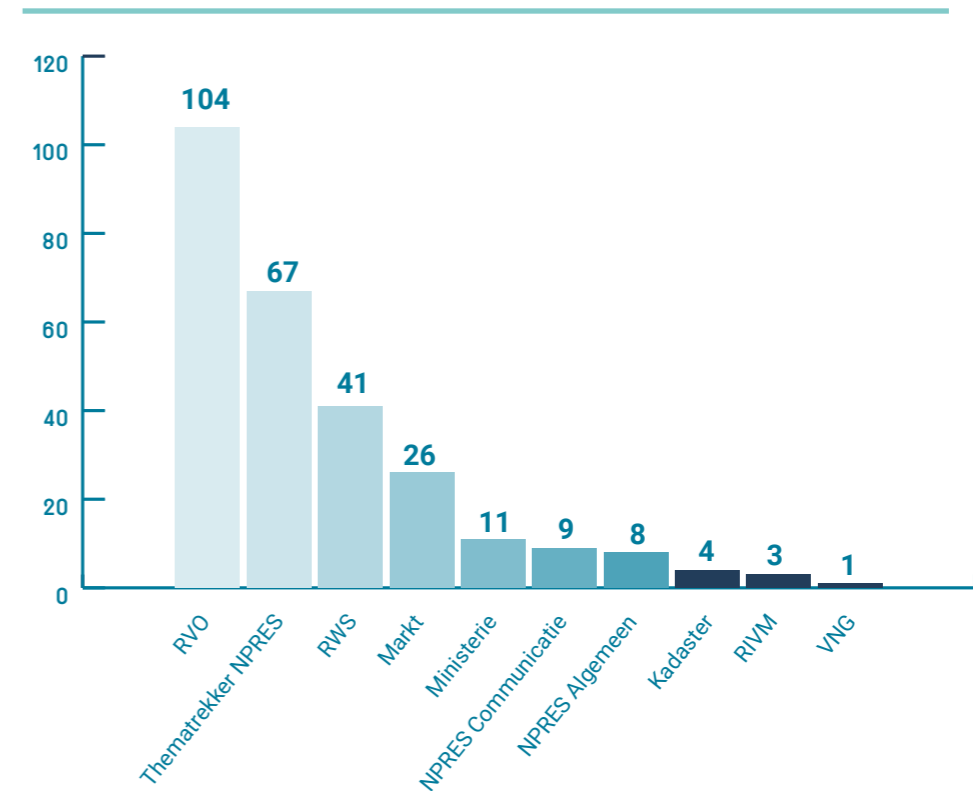

Beantwoording van de vragen

Een groot deel van de vragen is beantwoord door inzet van de eigen expertise van NPRES en RVO. RWS ontving veel vragen over de mogelijkheden en randvoorwaarden van infrastructuur. Een wat kleiner deel betrof beleidsvragen die samen met ministeries of VNG werden beantwoord. Ook werden diverse adviesbureaus ingeschakeld voor het beantwoorden van vragen.

Particulieren behoren niet tot de doelgroep van de expertpool van NPRES, toch zijn hun vragen zo goed mogelijk beantwoord of doorgeleid.

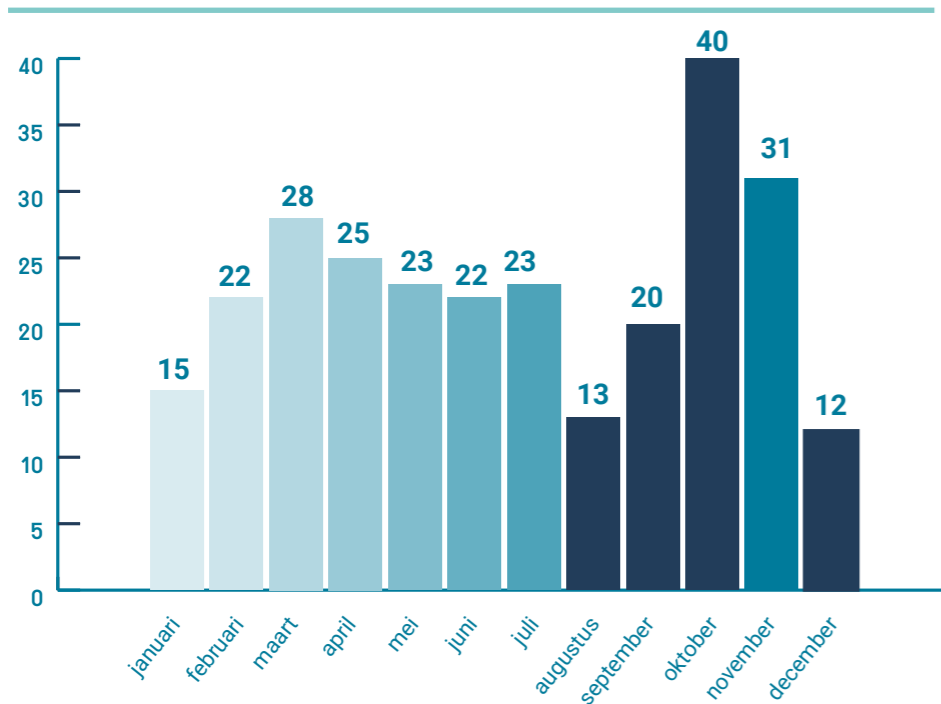
Verdeling aantal vragen beantwoord door NPRES, RVO en partners.

Vragen per maand

Opvallend is dat na het indienen van de concept-RES'en per 1 oktober, het aantal vragen tijdelijk behoorlijk toe nam. Rond de indiening van de concept-RES'en is er vanuit het NPRES veel contact geweest met de regio's. Vaak leidt direct, persoonlijk contact met de regio ook tot een vraag aan de expertpool. Daarnaast nam de aandacht van de media sterk toe in de 2e helft van het jaar. De toename zou daarmee kunnen worden verklaard.

Aantal ontvangen vragen per maand in 2020

RES en het Klimaatakkoord

“In de handreiking RES wordt gevraagd een doorkijk te geven naar 2050. Wat wordt hier concreet verwacht?”

“Telt opwek in IJsselmeer mee voor de opwek-op-land-opgave of valt deze daarbuiten?”

Potentie, data en techniek

“Hoe worden de data over de toekomstige energievraag van woningen meegenomen in de back-up gegevensset voor de netimpactanalyse?”

“Hebben jullie informatie over de gezondheidsrisico's van windmolens?”

Proces, organisatie en participatie

“Voor een bijeenkomst voor raads-, staten-, en algemeen bestuursleden zoeken we twee sprekers: één met kennis over de potentie en ontwikkelingen zon en wind. En één spreker met kennis over andere technieken zoals waterstof, biomassa, en kernenergie.”

“Kun je de ervaring delen van andere RES-Regio's die ervaring hebben met het online organiseren van RES-strategiesessies?”

Ruimtelijke inrichting

“Is er een overzicht van alle onderzoeken die in de regio's plaatsvinden naar het effect van plaatsing van windmolens in/bij natuurgebieden?”

“Onze RES-Regio wil bepalen welke grondstrategie kan worden gekozen. Het gaat dan om ruimtelijke aspecten, maar ook om grondeigendom. Wij zoeken hiervoor expertise.”

Systeem efficiëntie

“Is er al nagedacht over de mogelijkheid om hoogspanningsmasten te benutten als dragers voor verticale windwikkels langzij de masten? En voor liggende windwikkels of zonnepanelen op portalen over de spoorlijnen?”

Financiering en uitvoering

“Zonnepanelen op bedrijfsdaken blijken steeds moeilijker of soms helemaal niet verzekeraar. Bij wie kan dit aangekaart worden?”

“In onze regio zijn de mogelijkheden voor het invullen van wind en zon opwekking in de gemeenten heel verschillend. Hoe kan je als gemeenten elkaar daarbij helpen, zijn hier inspirerende voorbeelden van?”

“Kunnen we als gemeente harde eisen stellen aan initiatiefnemers om de omgeving ook financieel te laten participeren?”

Voorbeelden van vragen en verzoeken aan de expertpool uit 2020, onderverdeeld naar thema.

Expertpool helpt RES-regio Holland Rijnland met online overleg

In maart 2020 wilde Holland Rijnland voor de regionale energiestrategie (RES) raadsleden bijeenbrengen. Maar toen gooide corona roet in het eten. De regio schakelde een expert in om op een slimme en veilige manier een webinar te organiseren. Wat eerst onwennig voelde, is inmiddels vertrouwd en mede dankzij online overleg verloopt de vorming van de RES volgens schema.

“De voortvarende ontwikkeling van de RES dreigde met de coronacrisis even in de knel te komen. “In themacafés praatten we de raadsleden van onze gemeenten bij”, zegt RES-regiocoördinator Jeroen Ververs. “Maar in maart 2020 kon dat opeens niet meer. Hoe moesten we dit online organiseren? We hebben

die vraag gesteld aan de expertpool van het Nationaal Programma RES. Die wees ons op een aantal goede bureaus die ons met een webinar konden ondersteunen. Zo wisten we een veilige, interactieve sessie op een professionele manier te organiseren vanuit een studio in Hilversum.”

“Naast praktische vragen zoals het organiseren of begeleiden van een online sessie, is de expertpool er ook voor ingewikkelde inhoudelijke vraagstukken.”

Huri Sahin, regio-accounthouder

Voor 50% van omwonenden

Naast praktische vragen zoals het organiseren of begeleiden van een online sessie, is de expertpool er ook voor ingewikkelde inhoudelijke vraagstukken. “Wat bijvoorbeeld in verschillende regio’s speelt, is de vraag over eigendomsrecht van wind- en zonne-energieprojecten”, zegt Huri Sahin. Als regioaccounthouder van het Nationaal Programma RES weet

zij wat er speelt in de RES-regio’s van Zuid-Holland en Zeeland “Hoe zorg je dat omwonenden 50% eigenaar zijn van bijvoorbeeld een windmolen, zodat ze profiteren van de opbrengst? Een lastige kwestie, omdat je dit recht niet eenvoudig juridisch afdwingt. Maar als Nationaal Programma delen we kennis en ervaringen die in meer regio’s spelen.”

Factsheets en webinars

Een mooi voorbeeld volgens Sahin is de factsheet ‘Bevoegdheden overheden bij procesparticipatie en financiële participatie’. “Hierin worden juridische mogelijkheden toegelicht om invulling te geven aan de afspraken uit het Klimaatakkoord over participatie. Signalen uit de regio worden door ons opgepakt en er wordt gekeken hoe we de vragen kunnen beantwoorden in bijvoorbeeld een factsheet of een webinar.”

Nieuwe vragen over de uitvoering

Ververs herkent de vraagstelling. “Je ziet dat gemeenten de neiging hebben dit soort landelijke issues zelf op te lossen, terwijl je hiervoor beter bij het Nationaal Programma terecht kunt. Inmiddels zijn er ook veel factsheets en bijeenkomsten om je te laten informeren. Waar wij als RES-regio tegenaanlopen? Inmiddels werken we samen met verschillende bureaus die ons helpen met de uitwerking. We zijn nu bezig met

het schrijven van de RES en komen nu in de fase waarin raadsleden erover oordelen. Na vaststelling van de RES zullen er vast nieuwe type vragen opduiken, meer gericht op de uitvoering.”

Expertpool

Via de Helpdesk van het Nationaal Programma kunt u als RES-regio hulp inroepen van de expertpool. Er zijn middelen beschikbaar die neerkomen op ongeveer 250 uur per regio per jaar. Het gaat om kortlopende opdrachten waarvoor een specifieke expertise vereist is. Die leiden tot nieuwe kennis die we met andere regio’s kunnen delen. Denk aan iets heel concreets, zoals het organiseren van een online bijeenkomst of het inzetten van een tool. Of een breder onderwerp over bijvoorbeeld systeemefficiëntie, ruimtelijke inpassing of over een warmtevraagstuk. Via de pool kunt u ook kennis inwinnen of zelf een expert inschakelen.

“Je ziet dat gemeenten de neiging hebben landelijke issues zelf op te lossen, terwijl je hiervoor beter bij het Nationaal Programma terecht kunt”

Jeroen Ververs, RES-regiocoördinator Holland Rijnland

Nationaal Programma

Colofon:

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. De gegevens in deze uitgave zijn afkomstig van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Voor meer informatie over het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën kunt u terecht op:
www.regionale-energiestrategie.nl

Uitgave

April 2021

Ontwerp

Studio Duel & DPI, Den Haag

Nationaal Programma
RES Regionale
Energie
Strategie